

GOSPODARSKOPOLITIČNA NEGOTOVOST V RUSIJI MED RUSKO INVAZIJO NA UKRAJINO

Dejan Romih

Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor, Slovenija

dejan.romih@um.si

Povzetek: V tem članku analiziram gospodarskopolično negotovost v Rusiji med rusko invazijo na Ukrajino (specialno operacijo), ki se je začela 24. februarja 2022. Podatki kažejo, da se je gospodarskopolična negotovost v Rusiji zaradi eskalacije rusko-ukrajinske vojne, ki se je začela 20. februarja 2014, povečala. Februarja 2022 je vrednost indeksa gospodarskopolične negotovosti za Rusijo znašala 702,6, kar je 427,3 indeksne točke več kot januarja istega leta.

Ključne besede: agresija, aneksija, gospodarska politika, invazija, negotovost, Rusija, rusko-ukrajinska vojna, specialna operacija

Uvod

Živimo in delamo v negotovosti, ki jo povzročajo različni dejavniki, kot je npr. rusko-ukrajinska vojna, ki se je začela 20. februarja 2014. Izkazalo se je, da njene posledice ne čutijo samo prebivalci Rusije (agresorke) in Ukrajine, ampak tudi prebivalci drugih evropskih držav, kot so npr. Francija, Italija, Nemčija in Španija, ki na rusko-ukrajinsko vojno niso bile pripravljene. Pri tem velja omeniti, da je ruska invazija na Ukrajino, ki se je začela 24. februarja 2022, negotovost med ljudmi še povečala. To se je negativno odrazilo tudi v razpoloženju na borzi (Będowska-Sójka idr., 2022; Boubaker idr., 2022; Bounou & Yatié, 2022; Halousková idr., 2022; Lyócsa & Plíhal, 2022).

Namen tega članka je analizirati gospodarskopolično negotovost v Rusiji med rusko invazijo na Ukrajino. Pri tem si pomagam z indeksom gospodarskopolične negotovosti za Rusijo, ki so ga razvili Baker idr. (2016).ocene kažejo, da bo ruska specialna operacija v Ukrajini vplivala na zmanjšanje gospodarske aktivnosti v obeh državah, najbolj pa v Ukrajini. Analitiki ocenjujejo, da se bo ruski realni bruto domači proizvod leta 2022 v primerjavi z letom 2021 zmanjšal za 3,4 odstotka, ukrajinski pa kar za 35 odstotkov (International Monetary Fund, 2022), kar smo lahko pričakovali glede na to, da je Ukrajina država, nad katero Rusija izvaja agresijo.

S tem člankom dopolnjujem literaturo v slovenskem jeziku o posledicah ruske specialne operacije v Ukrajini. Ta članek ima v nadaljevanju pet poglavij. V poglavju 2 podajam definicijo gospodarskopolične negotovosti, v poglavju 3 pregled literature o posledicah gospodarskopolične negotovosti za Rusijo, v poglavju 4 analizo gospodarskopolične negotovosti v Rusiji do eskalacije rusko-ukrajinske vojne februarja 2022, v poglavju 5 analizo gospodarskopolične negotovosti v Rusiji med specialno operacijo in v poglavju 6 sklep.

Definicija gospodarskopolične negotovosti

V literaturi srečujemo različne vrste negotovosti. V tem članku se omejujem na gospodarskopolično negotovost, ki jo lahko definiramo kot negotovost glede (prihodnje) gospodarske politike (prim. Baker idr., 2016). Raziskave (gl. npr. Castelnuovo, 2022) kažejo, da gospodarskopolična negotovost negativno vpliva na gospodarsko aktivnost (npr. industrijsko proizvodnjo), kar med politiki in oblikovalci politike povzroča potrebo po njenem preprečevanju. Težava je, da gospodarskopolične negotovosti ne moremo neposredno meriti, zato uporabljamo posredna merila.

Posledice gospodarskopolične negotovosti za Rusijo: pregled literature

Pregled literature, ki ga je podal Castelnuovo (2022), kaže, da gospodarskopolična negotovost negativno vpliva tudi na nekatere druge gospodarske kategorije. Pretekli gospodarski dogodki so med politiki in oblikovalci politike povzročili potrebo po opazovanju in spremljanju gospodarskopolične negotovosti. V ta namen so Baker idr. (2016) razvili indeks, s katerim merimo gospodarskopolično negotovost.

Izkušnje iz Rusije učijo, da gospodarskopolična negotovost vpliva na gospodarstvo, kar kažejo tudi raziskave. J. N. Naidenova in V. V. Leonteva (2020) sta proučevali vpliv gospodarskopolične negotovosti na investicije v Rusiji. Ugotovili sta, da šok gospodarskopolične negotovosti vpliva na zmanjšanje investicij v Rusiji, kar je v skladu z literaturo (gl. npr. Castelnuovo, 2022). Tudi izkušnje iz Združenih držav Amerike učijo, da podjetja zaradi gospodarskopolične negotovosti zmanjšajo investicije.

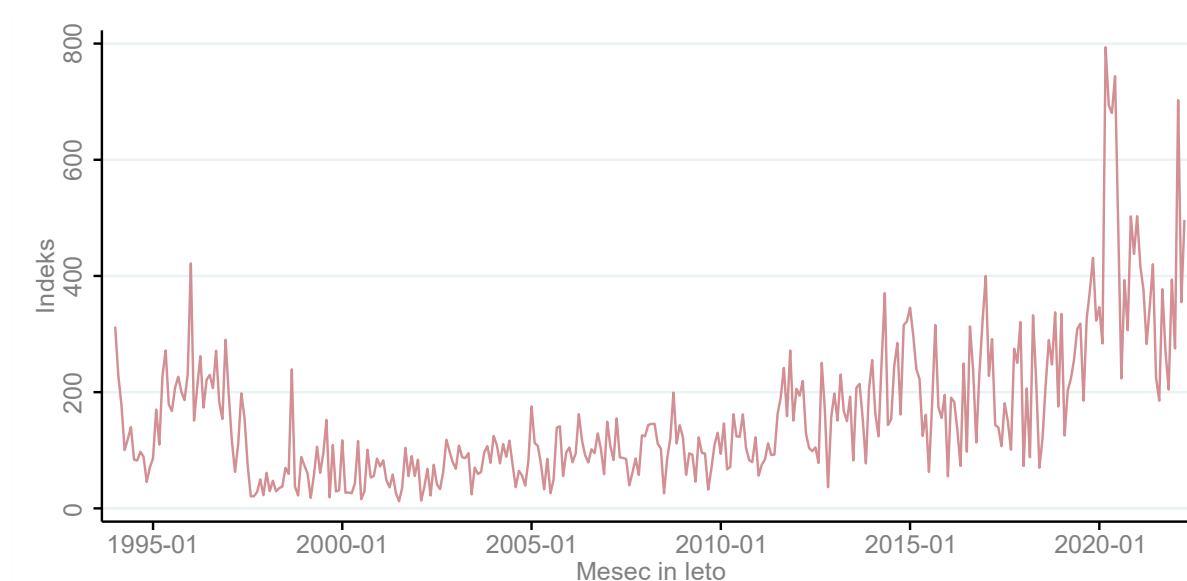
M. Diakonova idr. (2022) so proučevali vpliv gospodarskopolične negotovosti na rast bruto domačega proizvoda v Rusiji. Ugotovili so, da šok gospodarskopolične negotovosti vpliva na znižanje rasti bruto domačega proizvoda. Podobno so ugotovili tudi Charemze idr. (2022).

Sohag idr. (2022) pa so proučevali vpliv gospodarskopolične negotovosti na tečaj ruskega rublja. Ugotovili so, da šok gospodarskopolične negotovosti vpliva na zmanjšanje tečaja ruskega rublja, vendar samo v primeru uravnavanega drsenja deviznega tečaja.

Analiza gospodarskopolične negotovosti v Rusiji od začetka rusko-ukrajinske vojne februarja 2014 do njene eskalacije februarja 2022

V tem poglavju analiziram gospodarskopolično negotovost v Rusiji od začetka rusko-ukrajinske vojne februarja 2014 do njene eskalacije februarja 2022. Podatki kažejo, da je ruska aneksija ukrajinskega polotoka Krim marca 2014 vplivala na povečanje gospodarskopolične negotovosti v Rusiji, vendar manj kot kriza covid-19 (gl. sliko 1).

Slika 1: Gibanje indeksa gospodarskopolične negotovosti za Rusijo

Opomba: 1995-01 = Januar 1995.

Vira: Baker idr. (2016), https://www.policyuncertainty.com/russia_monthly.html.

Izkazalo se je, da Rusija tako kot nekatere druge evropske države (npr. Francija, Italija, Nemčija, Španija) ni bila pripravljena na izbruh in širjenje novega koronavirusa. Kriza covid-19 je povzročila potrebo po sprejetju gospodarskopoličnih ukrepov za blažitev njenih posledic, kar je povečalo gospodarskopolično negotovost v Rusiji. Marca 2020 je vrednost indeksa gospodarskopolične negotovosti za Rusijo znašala 793,6, kar je 509,8 indeksne točke več kot februarja istega leta.

Analiza gospodarskopolične negotovosti v Rusiji med eskalacijo rusko-ukrajinske vojne

Podatki kažejo, da je tudi eskalacija rusko-ukrajinske vojne februarja 2022 vplivala na povečanje gospodarskopolične negotovosti v Rusiji. Februarja 2022 je vrednost indeksa

gospodarskopolitične negotovosti za Rusijo znašala 702,6, kar je 427,3 indeksne točke več kot januarja istega leta in 91,1 indeksne točke manj kot marca 2020, ko se je začela pandemija covida-19 (gl. sliko 1).¹ Ruska invazija na Ukrajino je vplivala tudi na povečanje gospodarskopolitične negotovosti v nekaterih drugih evropskih državah (npr. Nemčiji). Pri tem velja omeniti, da je Ukrajina žitorodno področje, kar pomeni, da je specialna operacija vplivala tudi na rast cen žita (hrane).

Rusija je z aneksijo štirih ukrajinskih regij (Donecka, Harkova, Luganska, Zaporozžja), ki jo je izvedla septembra 2022, razmere na anektiranem ozemlju in v Ukrajini samo še poslabšala. Zahodne države so rusko aneksijo dela Ukrajine obsodile in pozvale k umiku ruskih enot z anektiranega ozemlja in Ukrajine. Kmalu po aneksiji dela ukrajinskega ozemlja je Putin v anektiranih regijah razglasil izredno stanje. Po pisanju zahodnih časopisov je anektirano ozemlje (ki meri okoli 90.000 kvadratnih kilometrov) največje anektirano ozemlje v Evropi po drugi svetovni vojni. Ruski ofenzivi je sledila ukrajinska protiofenziva, med katero so ukrajinske enote osvobodile mesto Herson in nekatere druge dele anektiranega ozemlja. Ukrajina je septembra 2022 kot odziv na rusko aneksijo zaprosila za vključitev v zvezo Nato.²

Izkazalo se je, da sankcije, ki so jih proti Rusiji sprejele zahodne države, vplivajo na rusko gospodarstvo (zmanjšanje gospodarske aktivnosti), toda ne dovolj, da bi Putin svojo odločitev glede specialne operacije v Ukrajini še enkrat premislil. Očitno je, da je prihodnost obeh držav negotova. Ne moremo namreč pričakovati, da bo ruska vojska priznala poraz.

Sklep

Dejstvo je, da na povečanje gospodarskopolitične negotovosti ne vplivajo samo gospodarski dejavniki, ampak tudi drugi, kot so npr. politični ali celo varnostni. Eden izmed teh je tudi ruska specialna operacija v Ukrajini, ki traja od februarja 2022. Nasprotujoča si stališča do vojaške operacije so povzročila razkol med Rusijo in zahodnimi državami, ki so rusko vojaško agresijo proti Ukrajini obsodile, Rusijo pa sankcionirale. Kmalu zatem so nekatera zahodna podjetja odšla z ruskega trga, kar je vplivalo na povečanje negotovosti med njihovimi zaposlenimi.

¹ Eskalacija rusko-ukrajinske vojne je povzročila potrebo po sprejetju gospodarskopolitičnih ukrepov za blažitev njenih posledic. Ruska centralna banka je 28. februarja 2022 z namenom, da bi zagotovila cenovno in finančno stabilnost, zvišala ključno obrestno mero z 9,5 odstotka na 20 odstotkov.

² Rusko-ukrajinska vojna in njena eskalacija sta vplivali tudi na povečanje vojaškopolitične negotovosti v Rusiji. Razglasitev delne mobilizacije septembra 2022 je sprožila intenzivna migracijska gibanja, ki so ruski vojski povzročila dodatne težave.

Eskalacija rusko-ukrajinske vojne je spremenila razmere na trgu in med gospodarskimi enotami povzročila potrebo po prilagajanju. Nekateri analitiki menijo, da bi lahko bila vojaška operacija izhodišče za začetek hladne vojne 2.0, ki bi lahko vplivala na podaljšanje negotovosti v svetu.

Viri

- Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring economic policy uncertainty. *The Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1593–1636. <https://doi.org/10.1093/qje/qjw024>
- Będowska-Sójka, B., Demir, E., & Zaremba, A. (2022). Hedging geopolitical risks with different asset classes: a focus on the Russian invasion of Ukraine. *Finance Research Letters*, 50, 103192. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103192>
- Boubaker, S., Goodell, J. W., Pandey, D. K., & Kumari, V. (2022). Heterogeneous impacts of wars on global equity markets: evidence from the invasion of Ukraine. *Finance Research Letters*, 48, 102934. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.102934>
- Boungou, W., & Yatié, A. (2022). The impact of the Ukraine–Russia war on world stock market returns. *Economic Letters*, 215, 110516. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2022.110516>
- Charemza, W., Makarova, S., & Rybiński, K. (2022) Economic uncertainty and natural language processing: the case of Russia. *Economic Analysis and Policy*, 73, 546–562. <https://doi.org/10.1016/j.eap.2021.11.011>
- Diakonova, M., Ghirelli, C., Molina, L., & Pérez, J. J. (2022). The economic impact of conflict-related and policy uncertainty shocks: the case of Russia (Documentos de Trabajo N.º 2242). <https://doi.org/10.53479/23707>
- Halousková, M., Stašek, D., & Horváth, M. (2022). The role of investor attention in global asset price variation during the invasion of Ukraine. *Finance Research Letters*, 50, 103292. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.103292>
- International Monetary Fund (2022). Real GDP growth. https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD
- Lyócsa, Š., & Plíhal, T. (2022). Russia's ruble during the onset of the Russian invasion of Ukraine in early 2022: The role of implied volatility and attention. *Finance Research Letters*, 48, 102995. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2022.102995>
- Naidenova, J. N., & Leonteva, V. V. (2020). Economic policy uncertainty and investment of Russian companies. *Voprosy Ekonomiki*, 2, 141–159. <https://doi.org/10.32609/0042-8736-2020-2-141-159>
- Sohag, K., Gainetdinova, A., & Mariev, O. (2022). The response of exchange rates to economic policy uncertainty: evidence from Russia. *Borsa Istanbul Review*, 22(3), 534–545. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2021.07.002>

Strokovni članek sta recenzirala dva recenzenta (ekonomista).